

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 39/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista (HE 217/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- maatalousneuvos Esko Juvonen, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Seppo Aaltonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- luonnonsuojelusihteri Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- maanviljelijä Markus Eerola.

Lisäksi valiokunta on saanut ympäristöministeriön kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista. Tarkoituksena on säätää niistä Euroopan unionin osaksi rahoittamista maaseudun kehittämiseen liittyvistä tuista, joiden tavoitteena on korvata pohjoisista epäsuotuisista luonnonolosuhteista maataloudelle aiheutuvia haittoja, kehittää ja edistää maaseudun uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja parantaa ympäristön tilaa sekä edistää tuotantoeläinten hyvinvointia.

Maaseudun kehittämistä koskeva Euroopan yhteisön neuvoston asetus on hyväksytty 20 päi-

vänä syyskuuta 2005. Ehdotetun lain tarkoituksena on säätää kyseiseen asetukseen sisältyvien neljän toimintalinjan osalta sen ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvään toiseen toimintalinjaan sisältyvistä tuista. Ehdotuksessa laissa annetaan useiden yksityiskohtien osalta valtuus tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvostolle ja teknisluonteisten säännösten antamiseen maa- ja metsätalousministeriölle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Esitys liittyy vuoden 2007 valtion talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

EU:n ns. maaseutuasetukseen¹ sisältyy neljä toimintalinjaa, joista linja kahden tuet koskevat ympäristön ja maaseudun tilan parantamista. Näitä tukia ovat luonnonhaittakorvaus, Natura 2000 -tuot, vesipuitedirektiiviin liittyvät tuet, maatalouden ympäristötuet, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannollisten investointien tuet.

Valiokunta pitää uudistusta lainsäädäntöä selkeyttävänä, kun ehdotuksen mukaan toimintalinjaan kaksi sisältyvistä tuista säädetään omassa lainsäädännössään. Maatalouden luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki muodostavat tärkeän osan tilojen perustoimeentuloa, mutta ovat samalla ympäristön kannalta merkityksellisiä edistäessään ympäristönäkökohtien ja kestävä kehityksen huomioon ottamista maaseudun kehittämisessä. Natura 2000 -alueita ja vesipuitedirektiiviin liittyvää tukijärjestelmää ei kuitenkaan ehdoteta sisällytettäväksi lakiin, koska maatalouden ympäristötukitoimilla edistetään sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamista Natura 2000 -maatalousalueilla että vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa.

Uudistuksella voimassaolevan lainsäädännön mukaisen tavanomaisen hyvän maatalouskäytännön vaatimuksen tilalle tulevat ns. täydentävät ehdot. Tuella kannustetaan jatkamaan viljelyä sopeutuen samalla tiukkeneviin ympäristövaatimuksiin. Tärkeitä tavoitteita ovat esimerkiksi huolehtiminen luonnon monimuotoisuudesta, ympäristökuormituksen vähentäminen ja torjunta-aineiden käytöstä aiheutuvien riskien ehkäiseminen.

¹ Neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tuesta maaseudun kehittämiseen.

Erittäin tärkeää on pitkäjänteisten ympäristönhoitotoimien jatkaminen vesistöjen ja Itämeren rehevöitymisen vähentämiseksi. Maatalouden ympäristötuki on pääasiallinen keino maataloudesta aiheutuvan vesistökuormituksen vähentämiseksi. Uudistus lisää toteutuessaan ympäristötukijärjestelmän vaikuttavuutta, mitä valiokunta pitää tärkeänä.

Valiokunta on kuitenkin huolissaan siitä, että laaja sitoutuminen uuteen ympäristötukijärjestelmään ei välttämättä toteudu siksi, että ehdot ovat nykyistä ohjelmaa kalliimmat toteuttaa, mutta korvaustaso alhaisempi. Lisätoimenpiteiden taloudellinen merkitys on jopa puolet viljelijän tuloista. Jos investointi on huomattavasti kalliimpi kuin maksettava tuki, sitoutuminen lisätoimenpiteeseen voi olla viljelijälle mahdotonta. Kuten esityksessä todetaan, esimerkiksi kosteikkoja on nykyisellä ohjelmakaudella perustettu vähän, koska pinta-alaperusteisella ympäristötuelle ei ole saatu riittävän houkuttelevaa korvausta investointityyppiseen toimenpiteeseen. Lakiehdotuksen mukaan ohjelmakaudella 2007—2013 on tarkoitus rahoittaa kosteikkojen perustamista ei-tuotannollisten investointien tuen kautta. Valiokunta pitää sitä myönteisenä, vaikka kokonaisrahoitustaso onkin huolestuttava.

Lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentin mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen on hankittava alueellisen ympäristökeskuksen lausunto ennen 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tuen myöntämistä. Hallituksen esityksen yksityiskohteisissa perusteluissa (s. 20/II) painotetaan, että näiden ei-tuotannollisten investointien osalta lausunto on aina pyydettävä. Muilta osin lausunnon pyytäminen on harkinnanvaraista.

Valiokunta pitää ehdotettua lausunnonpyyntövelvollisuutta perusteltuna alueellisen ympäristökeskuksen asiantuntemuksen hyödyntämiseksi. Kysymyksen tulevia ei-tuotannollisia investointeja ovat esimerkiksi kosteikon perustaminen ja arvokkaiden perinnebiotooppien alku-raivaus ja aitaaminen. Perinnebiotoopit ovat pääasiassa niiton ja laidunnuksen synnyttämiä

luonnoltaan monimuotoisimpia maatalousympäristöjä, joiden hoito ja kunnostus on maatalousympäristössä keskeistä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Valiokunta esittää tässä yhteydessä lainsäädäntöteknistä muutosta lakiehdotuksen 13 §:n 4 momenttiin, joka ei esitetyssä muodossaan ole johdonmukainen pykälän alkuosan kanssa. Valiokunta esittää, että 4 momentin alkuosa muutetaan kuulumaan "Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lausunnon hankkimisesta alueelliselta ympäristökeskuksel-

ta tai paikalliselta toimintayksiköltä." Muutos on perustuslain 80 §:n kannaltakin tarpeellinen, koska lausuntojen pyytämisestä säädetään 13 §:n 2 ja 3 momentissa ja 4 momentti sisältää valtuuden antaa tätä koskien tarkempia säännöksiä, ei itse velvollisuudesta pyytää lausunto.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Jouko Laxell /kok

Mikaela Nylander /r
Heikki A. Ollila /kok
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vas
Ahti Vielma /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.